

การวิเคราะห์แนวคิดธรรมาภิบาลการเงินการคลัง
ผ่านมาตรการส่งเสริมการบริโภคและการท่องเที่ยวในประเทศของภาครัฐ
ANALYSIS OF THE GOOD GOVERNANCE CONCEPTS OF MONETARY AND FISCAL
POLICIES THROUGH THE GOVERNMENT'S MEASURES TO PROMOTE DOMESTIC
CONSUMPTION AND TOURISM

สมบุญ ศรีสุรหิรัญ *, พฤกษา สิ้นลือนาม *

กมลชนก วงศ์สวัสดิ์ *, สุภัทรา ภูระหงษ์ *

Somboon Sirisunhirun, Phrukha Sinlueanam

Kamonchanok Wongsward, Supattra Phurahong

Corresponding Author E-mail: shssr@mahidol.ac.th

บทคัดย่อ

บทความทางวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์แนวคิดธรรมาภิบาลการเงินการคลัง ผ่านมาตรการส่งเสริมการบริโภคและการท่องเที่ยวในประเทศของภาครัฐ ซึ่งเป็นผลจากเศรษฐกิจของประเทศไทยที่ชะลอตัวในช่วงปี พ.ศ. 2562 รัฐบาลจึงได้ออกมาตรการเพื่อกระตุ้นการบริโภคและการลงทุนภายในประเทศ การใช้จ่ายในภาคการท่องเที่ยว ส่งเสริมการลงทุนของ SMEs และภาคเอกชนผ่านมาตรการทางการเงิน และมาตรการทางภาษี (มาตรการชิม ช้อป ใช้) ซึ่งสาระของการวิเคราะห์ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่หนึ่งนโยบายการคลัง ส่วนที่สองธรรมาภิบาลการเงินการคลัง ส่วนที่สามมาตรการส่งเสริมการบริโภคและการท่องเที่ยวในประเทศของภาครัฐ (มาตรการชิม ช้อป ใช้) และส่วนที่สี่บทเรียนและความท้าทายของมาตรการส่งเสริมการบริโภคและการท่องเที่ยวในประเทศของภาครัฐ

คำสำคัญ: นโยบายการคลัง, ธรรมาภิบาลการเงินการคลัง, มาตรการชิม ช้อป ใช้

ABSTRACT

This article aims to analyze the good governance concepts of monetary and fiscal policies through the government's measures to boost national consumption and tourism. As a result of Thailand's economic slowdown in 2019, the government has launched measures to stimulate domestic consumption and investment by spending in the tourism sector, promoting investment of SMEs and the private sector via monetary and tax measures (*Chim Shop Chai* meaning Taste, Shop, Spend, respectively). The essence of the analysis consists of 4 parts: Part I, fiscal policy; Part II, the good governance of the fiscal policy, Part III, the government's measures to stimulate domestic consumption and tourism (*Chim Shop Chai*), and Part IV, lessons and challenges of such measures.

Keywords: Fiscal policy, Good governance, *Chim Shop Chai*

* สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

บทนำ

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) รายงานภาวะเศรษฐกิจของไทยปี 2562 ขยายตัวร้อยละ 2.4 เทียบกับร้อยละ 4.2 ในปี 2561 โดยมูลค่าการส่งออกสินค้าลดลงร้อยละ 3.2 การบริโภคภาคเอกชนและการลงทุนรวม ขยายตัวร้อยละ 4.5 และร้อยละ 2.2 ตามลำดับ อัตราเงินเฟ้อทั่วไปเฉลี่ยร้อยละ 0.7 และบัญชีเดินสะพัดเกินดุลร้อยละ 6.8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ทั้งนี้ สศช. สรุปปัจจัยของตัวเลขข้างต้นไว้ 3 ประเด็น ได้แก่ 1) สถานการณ์เศรษฐกิจโลกมีทิศทางมาตรการกีดกันทางการค้าและ ค่าเงินบาทแข็ง 2) ความล่าช้าของกระบวนการงบประมาณ และ 3) ประเด็นผลกระทบจากปัจจัยชั่วคราวของภาคการผลิต เช่น ภัยแล้ง (จิตชนก อันโนนจารย์, 2563) ประกอบกับแนวทางการใช้จ่ายภาครัฐมีแนวโน้มช่วยสนับสนุนเศรษฐกิจต่ำกว่าที่คาดไว้ มีการปรับโครงสร้างงบประมาณตามร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2563 ปรับสัดส่วนงบประมาณรายจ่ายลงทุนลดลงและเพิ่มสัดส่วนงบประมาณรายจ่ายประจำ ส่งผลต่อแนวโน้มการลงทุนของรัฐชะลอตัวอย่างต่อเนื่อง (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2562) ดังนั้นรัฐบาลจึงจำเป็นต้องแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ถูกต้อง เหมาะสม รวดเร็ว และทั่วถึง

หนึ่งในแนวทางแก้ไขที่รัฐบาลไทยเลือกใช้คือการออกมาตรการส่งเสริมการบริโภคและการท่องเที่ยวในประเทศของภาครัฐผ่านมาตรการ “ชิม ช้อป ใช้” ทั้งนี้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ระบุว่ารัฐต้องรักษาวินัยทางการเงินการคลัง

อย่างเคร่งครัดเพื่อให้ฐานะทางการเงินการคลังมีเสถียรภาพ มั่นคงอย่างยั่งยืน ตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐซึ่งต้องเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล มีความโปร่งใส และตรวจสอบได้ (เยาวชนช วิทยาภรณ์, 2562) โดยรัฐจะต้องดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เสมอภาค ก่อให้เกิดคุณค่าแก่สังคมผ่านกระบวนการหรือนโยบายของรัฐ (Argy, F., 2001) เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลการเงินการคลัง ดังนั้นบทความวิชาการฉบับนี้จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อสะท้อนให้เห็นแนวคิด ธรรมาภิบาลการเงินการคลัง ผ่านมาตรการส่งเสริมการบริโภคและการท่องเที่ยวในประเทศของภาครัฐ

นโยบายการคลัง

นโยบายการคลัง (Fiscal Policy) คือนโยบายเกี่ยวกับการใช้จ่าย และรายได้ของรัฐ เป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดแนวทางเป้าหมาย และการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจ นโยบาย การคลัง ประกอบด้วย นโยบายภาษีอากร นโยบายด้านรายจ่าย นโยบายการก่อหนี้ บริหารหนี้สาธารณะ และนโยบายในการบริหารเงินคงคลัง ซึ่งวิธีการของนโยบายการคลังที่สำคัญๆ ได้แก่ การกำหนดรายจ่ายต้องจัดทำเป็นงบประมาณการหารายได้ของรัฐบาลโดยการเก็บภาษีอากรซึ่งต้องคำนึงถึงความเป็นธรรม การสร้างรายได้ พอเพียงและหลักความสามารถในการจ่ายของผู้มีหน้าที่ในการเสียภาษี หรือในกรณีที่รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายของผู้มีหน้าที่ในการเสียภาษีหรือในกรณีที่รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย รัฐบาล

อาจเลือกใช้วิธีการ ก่อหนี้ เป็นต้น (สัญญา
เคณากุมิ และ วัชรภรณ์ จันทะนุกุล, 2559)

**เป้าหมายทางเศรษฐกิจมหภาคของ
นโยบายการคลัง** เนื่องจากรัฐบาลมีหน้าที่ใน
การกำหนดทิศทางของเศรษฐกิจ
ภายในประเทศ ดังนั้นรัฐมักจะใช้นโยบาย
ทางการคลังเพื่อเป้าหมายทางเศรษฐกิจ (R.A.
Musgrave, 1959 อ้างถึงใน สุนทร ราชวงศ์
ศึก, 2533) ได้แก่

**1. หน้าที่ในการจัดสรรทรัพยากร
(Allocation Function)** รัฐบาลทำหน้าที่
แก้ปัญหาพื้นฐาน ด้านเศรษฐกิจ โดยจัดสรร
ทรัพยากรเนื่องจากเป็นความต้องการของ
สังคม ป้องกันการผลิต การบริโภคสินค้า ที่
ทำลายคุณธรรม ป้องกันและควบคุมการผลิต
ที่ก่อให้เกิดต้นทุนภายนอกแก่สังคม และ
ส่งเสริมหรือให้การอุดหนุน ทำการผลิตสินค้า
กึ่งสาธารณะ ป้องกันการผูกขาด ตัดตอน

**2. หน้าที่ในการกระจายรายได้
(Distribution Function)** ก่อให้เกิดความ
เป็นธรรมใน การกระจายรายได้ ผลผลิต และ
การได้รับบริการของรัฐ ทั้งนี้หน้าที่ในการ
กระจายความเป็นธรรมของรัฐบาลทำได้โดยใช้
นโยบายภาษีอากรซึ่งยึดหลักความสามารถ
(Ability to pay) และนโยบายการใช้จ่ายโดย
การผลิตสินค้าสาธารณะและกึ่งสาธารณะให้
กระจายไปสู่ชนบทหรือกลุ่มชนที่มีรายได้ต่ำ
นโยบายการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตแรงงาน
และเกษตรกร นโยบายการจ่ายเงินเพื่อการ
ประกันสังคม เช่น การประกันการว่างงานการ
ประกันราคาผลผลิตตกต่ำ และนโยบายการ
จ่ายเงินโอนให้แก่คนวัยชรา เป็นต้น

**3. หน้าที่ในการรักษาเสถียรภาพและ
การเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจ (Economic**

Stabilization) รัฐบาลไม่เพียงแต่จะมีหน้าที่
ในภาวะเศรษฐกิจขาดเสถียรภาพเท่านั้น
แม้แต่ในภาวะเศรษฐกิจปกติรัฐบาลต้อง
พยายามรักษาการออม การลงทุน อัตรา
ดอกเบี้ย ค่าจ้าง ประสิทธิภาพการผลิต อัตรา
การเพิ่มของประชากรให้สัมพันธ์กับอัตราการ
เจริญเติบโตที่เหมาะสม ในภาวะเศรษฐกิจเกิด
การตกต่ำหรือเกิดภาวะ เงินเฟ้อ รัฐบาลต้อง
พยายามปรับราคาค่าจ้าง และอัตราดอกเบี้ย
ให้มีความยืดหยุ่น ทั้งนี้เพื่อให้กลไกตลาด
สามารถทำงานได้ซึ่งการปรับใช้ปัจจัยดังกล่าว
มีความยืดหยุ่น รัฐบาลอาจใช้นโยบายการคลัง
นโยบายการเงินหรือใช้ทั้งสองนโยบายร่วมกัน

**4. หน้าที่ในการส่งเสริมการ
เจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจ** การผลักดันให้
ระบบเศรษฐกิจมี การเจริญเติบโต
(Economic Growth) เป็นหน้าที่หลักอย่าง
หนึ่งของรัฐบาล เนื่องจากรัฐบาลต้องพยายาม
เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของสังคมในการ
ยกระดับรายได้ต่อหัวให้สูงขึ้น โดยหน้าที่ใน
การส่งเสริมการเติบโต ด้านเศรษฐกิจของ
รัฐบาลจะมีความสำคัญมากขึ้นสำหรับ
ประเทศด้อยพัฒนาที่เผชิญกับระดับการออม
การลงทุนและการสะสมทุนต่ำ ฉะนั้นรัฐบาล
ต้องดำเนินนโยบายการคลังที่จะยกระดับการ
ออม การลงทุน และการสะสมทุนให้สูงขึ้น
นอกจากนี้นโยบายในการเพิ่มประสิทธิภาพการ
ผลิตและการเพิ่มประสิทธิภาพของแรงงานจะ
ไปประสานกับนโยบายการคลังดังกล่าว และ
ร่วมผลักดันให้ระบบเศรษฐกิจขยายตัวเร็วขึ้น

**เครื่องมือทางนโยบายการคลังของ
รัฐบาลไทย** ภายใต้ความรับผิดชอบดูแลของ
กระทรวงการคลัง สามารถจำแนกได้เป็น 4
ประเด็น ดังนี้

1. เครื่องมือด้านการบริหารรายได้
ได้แก่ การจัดเก็บภาษี และการจัดเก็บรายได้ที่ไม่ใช่ภาษี เช่น รายได้จากรัฐวิสาหกิจ เป็นต้น หน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องนี้ คือ กรมสรรพากร กรมสรรพสามิต กรมศุลกากร ซึ่งการใช้จ่ายของรัฐบาล (Government expenditure) ได้แก่

1.1 การใช้จ่ายเพื่อการซื้อสินค้าและบริการของรัฐบาล (Government purchase of goods and services) เช่น ค่าจ้าง เงินเดือนข้าราชการ ลูกจ้างของรัฐ และการใช้จ่ายในการลงทุน (Investment expenditure) หรือ งบลงทุน (Capital expenditure) ได้แก่ งบลงทุนในโครงการต่างๆ เช่น การก่อสร้าง สาธารณูปโภคต่าง ๆ

1.2 การใช้จ่ายเงินโอนของรัฐบาล (Government transfer payment) เป็นรายจ่ายที่รัฐบาลจ่ายให้แก่บุคคล หรือหน่วยงานโดยไม่ได้สร้างผลผลิต เป็นการโอนอำนาจซื้อจากมือรัฐบาลไปสู่มือผู้รับ เช่น เงินบำนาญบำนาญ เงินสงเคราะห์ชราและทุพพลภาพ และเงินอุดหนุนต่าง ๆ เงินโอนจึงไม่อยู่ใน GDP หรือ GNP แต่อยู่ใน Disposable income

2. เครื่องมือด้านการบริหารรายจ่าย
การบริหารงบประมาณแผ่นดิน การจัดเตรียมงบประมาณ เพื่อใช้จ่ายในโครงการต่างๆ การควบคุมดูแล ตรวจสอบ หน่วยงานที่รับผิดชอบ ได้แก่ สำนักงบประมาณ กรมบัญชีกลาง ซึ่งรายรับของรัฐบาล (Government receipt) ได้แก่ รายได้ของรัฐบาล (Government revenue) ประกอบด้วย รายได้จากการเก็บภาษีอากร (Tax revenue) รายได้ที่มีไม่ใช่อากร (Non

– tax revenue) หนี้สาธารณะ (Public debt) และเงินคงคลัง (Treasury cash balances)

3. การบริหารหนี้สาธารณะ การก่อหนี้ การค้าประกันเงินกู้ การชำระหนี้ และการปรับโครงสร้างหนี้ ของรัฐบาล หน่วยงานที่รับผิดชอบ ได้แก่ สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ

4. การบริหารทรัพย์สินของรัฐ เช่น การบริหารเงินสด (เงินคงคลัง) การบริหารที่ราชพัสดุ การบริหารรัฐวิสาหกิจ หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ได้แก่ กรมบัญชีกลาง กรมธนารักษ์ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ

ธรรมาภิบาลการเงินการคลัง

การกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) เป็นหลักการสากลที่ได้รับการยอมรับจากสถาบันนานาชาติว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้องค์การประสบความสำเร็จ

ธนาคารโลก (World bank, 1992) ให้ความหมายคำว่า “ Good Governance” หมายถึง การพิจารณาสภาพและบทบาทของรัฐในแง่โครงสร้างทางการเมือง กระบวนการของผู้มีอำนาจรัฐ และความสามารถในการใช้อำนาจ

ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ (2549) ให้ความหมายคำว่า “ธรรมาภิบาล” (Good Governance) หมายถึง กติกาหรือกฎเกณฑ์ในการธำรงรักษากิจการบ้านเมืองและสังคม เป็นการบริหารจัดการที่จะทำให้งานสำเร็จได้ อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลและสอดคล้องกับ

ความต้องการของสังคม โดยสมาชิกที่อยู่ในองค์กรทุกระดับมีความพึงพอใจ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) (2552) ให้ความหมายคำว่า “ธรรมาภิบาล” (Good Governance) หมายถึง หลักในการปกครอง การบริหาร การจัดการ การควบคุม ดูแลกิจการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามครรลองธรรมสืบประการ

จากวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ.2540 ส่งผลกระทบเชิงลบต่อทุกภาคส่วนของสังคม โดยสาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งเกิดจากการบริหารจัดการในระดับชาติ ระดับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ที่มีความบกพร่อง และขาดประสิทธิภาพรวมถึงการทุจริตและขาดจริยธรรม ส่งผลให้ประเทศไทยมีการบังคับใช้และปรับแก้กฎหมายต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดและเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการทุกภาคส่วนภายในประเทศ ดังปรากฏในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 และรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

ก.พ.ร. ได้ส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐมีการนำแนวทางการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่' (New Public Management: NPM) และเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award: PMQA) สำหรับการจัดทำเกณฑ์เพื่อการจัดระดับการกำกับดูแลองค์กรภาครัฐตามหลัก ธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยยึดหลักธรรมาภิบาล ซึ่งประกอบด้วย

1. หลักประสิทธิผล (Effectiveness)

ผลการปฏิบัติงานที่บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของแผนการปฏิบัติตามที่ได้รับงบประมาณมาดำเนินการ เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อประชาชนโดยการปฏิบัติงานจะต้องมีทิศทางยุทธศาสตร์ และเป้าประสงค์ที่ชัดเจน มีกระบวนการปฏิบัติงาน และระบบงานที่เป็นมาตรฐานรวมถึงมีการติดตามประเมินผล และพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ

2. หลักประสิทธิภาพ (Efficiency)

การปฏิบัติงานโดยใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด เกิดผลดีภาพ ที่คุ้มค่าต่อการลงทุน และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน

3. หลักการตอบสนอง (Responsiveness) การให้บริการสามารถดำเนินการได้ภายในระยะเวลา ที่กำหนด และสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ รวมถึงตอบสนองตามความคาดหวัง ความต้องการของประชาชนผู้รับบริการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความหลากหลายและมีความแตกต่าง

4. หลักการรับผิดชอบ (Accountability) การแสดงความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ และผลงานต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยความรับผิดชอบนั้นควรอยู่ในระดับที่สนองต่อความคาดหวังของสาธารณะ รวมทั้งการแสดงถึงความสำนึกในการรับผิดชอบต่อปัญหาสาธารณะ

5. หลักความโปร่งใส (Transparency)

กระบวนการเปิดเผยอย่างตรงไปตรงมา ชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัย และสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอันไม่ต้องห้ามตามกฎหมายได้อย่างเสรี โดยประชาชนสามารถรู้ ทุกขั้นตอนในการ

ดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่าง ๆ และสามารถตรวจสอบได้

6. หลักการมีส่วนร่วม (Participation)

กระบวนการที่ข้าราชการ ประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มมีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหาหรือประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดแนวทาง ร่วมแก้ไขปัญหาร่วมกันในกระบวนการตัดสินใจ และร่วมกระบวนการพัฒนาในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนา

7. หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) การถ่ายโอนอำนาจและกระจายความรับผิดชอบในการตัดสินใจและการดำเนินการให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในระดับต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม รวมทั้ง มีการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือภาคส่วนอื่น ๆ ในสังคม

8. หลักนิติธรรม (Rule of Law) การใช้อำนาจของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับในการบริหารราชการด้วยความเป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

9. หลักความเสมอภาค (Equity) การปฏิบัติงานต้องให้บริการอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มีการแบ่งแยกเพศ ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษา และอื่น ๆ

10. หลักมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented) การหาข้อตกลง

ทั่วไปภายในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นข้อตกลงที่เกิดจากการใช้กระบวนการเพื่อหาข้อคิดเห็นจากกลุ่มบุคคลที่ได้รับประโยชน์และเสียประโยชน์ โดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงซึ่งต้องไม่มีข้อคัดค้านที่ยุติไม่ได้ ในประเด็นสำคัญ ทั้งนี้ ฉันทามติไม่จำเป็นต้องเป็นความเห็นพ้องโดยเอกฉันท์

มาตรการส่งเสริมการบริโภคและการท่องเที่ยวในประเทศของภาครัฐ (มาตรการชิม ช้อป ใช้)

จากการที่ สุนทร ราชวงศ์ศึก (2533) ได้กล่าวถึงการกำหนดเป้าหมายด้านเศรษฐกิจของรัฐบาลไว้สี่ประการ สอดคล้องกับมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ ปี 2562 ที่รัฐบาลไทยได้ออกมาตรการเพื่อกระตุ้นการบริโภคและการลงทุนภายในประเทศ ผ่านมาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศ มาตรการ “ชิม ช้อป ใช้” (กระทรวงการคลัง, 2563) ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ภาคประชาชน ภาคเอกชน และภาครัฐมีการทำธุรกรรมผ่านระบบชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยมาตรการเหล่านี้กระตุ้นให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจผ่านการบริโภคของประชาชนในกลุ่มต่างๆ ช่วยสร้างกำลังซื้อ และพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในกลุ่มที่มีความเปราะบาง ตลอดจนสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนและประชาชนในประเทศ (กระทรวงการคลัง, 2562)

ตารางที่ 1 สรุปรูปแบบการดำเนินนโยบายมาตรการชิม ช้อป ใช้ เฟส 1, 2 และ 3 (สรุปพันธกิจสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2562)

มาตรการชิม ช้อป ใช้	เฟส 1	เฟส 2	เฟส 3
เปิดลงทะเบียน	23 กันยายน – 15 พฤศจิกายน 2562	24 ตุลาคม – 23 ธันวาคม 2562	14 พฤศจิกายน 2562 – 31 มกราคม 2563
เป้าหมาย	กระตุ้นประชาชนนำเงินไปใช้จ่ายที่เมืองรอง และผู้ให้บริการรายย่อยเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก	กระตุ้นให้ประชาชนท่องเที่ยว และจูงใจให้ใช้จ่ายเงินในกระเป๋าของตนเองมากขึ้น	กระตุ้นเศรษฐกิจผ่านการบริโภคภายในประเทศอย่างต่อเนื่อง
จำนวนเปิดรับ	10 ล้านคน (15% ของคนไทยทั้งประเทศ)	3 ล้านคน (3% ของคนไทยทั้งประเทศ) ผู้ลงทะเบียนในเฟส 1 สามารถลงทะเบียนเฟส 2 ได้	2 ล้านคน (2% ของคนไทยทั้งประเทศ)
เงื่อนไขการร่วมมาตรการ	1. สัญชาติไทย มีบัตรประจำตัวประชาชน 2. อายุ 18 ปีขึ้นไป ณ วันที่ลงทะเบียน 3. มีโทรศัพท์มือถือ Smart Phone ที่สามารถเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ต และอีเมลได้		
จำนวนเงิน และสิทธิ	เงิน 1,000 บาท	เงิน 1,000 บาท และ กระเป๋าที่ 2 เงินคืน 15% วงเงินสูงสุด 30,000 บาท	ไม่มี 1,000 บาท มีแต่สิทธิอื่น เพราะเน้นเรื่องการใช้ Application
การลงทะเบียน	ผ่าน www.ชิมช้อปใช้.com		
เวลาลงทะเบียน	วันละ 1 ล้านคน ใช้เวลา 10 วัน มีผู้ลงทะเบียนใช้สิทธิครบ 10 ล้านคน	วันละ 1 ล้านคน 2 รอบ (6.00 น. และ 18.00 น.) จากสถิติคนลงทะเบียน 5 แสนคน ช่วง 6.00 – 9.35 น.	2 รอบ และมีรอบพิเศษ เฉพาะผู้ที่อายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 5 แสนคน
มีผู้ใช้งาน	8.51 ล้านคน	3 ล้านคน	2 ล้านคน เฉพาะผู้ไม่เคยใช้สิทธิ
ปัญหา	เข้าระบบยาก	พบการใช้เทคโนโลยี ก่อความทำให้ลงทะเบียนล่าช้า	ขยายเวลาและปลดล็อกเงื่อนไขการใช้เงินใน Application เป้าตั้งค์ 2 ได้ทุกจังหวัด

ความท้าทายของแนวคิดธรรมาภิบาล การเงินการคลังผ่านมาตรการส่งเสริมการ บริโภคและการท่องเที่ยวในประเทศของ ภาครัฐ

จากผลการดำเนินงานมาตรการส่งเสริม
การบริโภคและการท่องเที่ยวในประเทศของ
ภาครัฐตามมาตรการ “ชิม ช้อป ใช้” และ
พิจารณาตามหลักธรรมาภิบาลสี่ประการของ
ก.พ.ร. แล้วพบว่า

1. หลักประสิทธิผล (Effectiveness)

จากรายงานของศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2562ก)
พบว่าครัวเรือนไทยส่วนมาก ร้อยละ 78.3 คิด
ว่ามาตรการ “ชิม ช้อป ใช้” เฟส 1 มีส่วนช่วย
บรรเทาภาระค่าครองชีพของตนเอง ในขณะที่
มาตรการ “ชิม ช้อป ใช้” เฟส 2 มีส่วนช่วย
ประคองการบริโภคภายในประเทศช่วงไตรมาส
สุดท้ายของปี 2562 ไม่ให้ชะลอลงจาก
ช่วงไตรมาสก่อนหน้า สอดคล้องกับที่นาย
อุตตม สาวนายน รัฐมนตรีกระทรวงการคลัง
กล่าวว่า “... ผลของโครงการถือว่าน่าพอใจ
โดยมียอดการใช้จ่ายรวม 2.9 หมื่นล้านบาท มี
ผู้เข้าร่วมโครงการถึง 12 ล้านคนถือว่า
โครงการประสบความสำเร็จ...” (ผู้จัดการ
ออนไลน์, 2562) ขณะเดียวกันผู้อำนวยการ
สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ในฐานะโฆษก
กระทรวงการคลัง กล่าวว่า “...มาตรการ ชิม ช้อป
ใช้ เห็นผลความสำเร็จในการใช้จ่ายของ
ประชาชนที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างชัดเจนและ
ต่อเนื่อง...” (ลวรณ แสงสนิท, 2562) จึงถือได้
ว่ามาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศ
มาตรการ “ชิม ช้อป ใช้” บรรลุวัตถุประสงค์
เป้าหมายของแผนปฏิบัติการสามารถช่วย
กระตุ้นการใช้จ่ายของประชาชนในช่วง

ระยะเวลาดำเนินโครงการได้ และมีการ
ติดตามผลการดำเนินงาน

2. หลักประสิทธิภาพ (Efficiency)

การดำเนินงานตามมาตรการ “ชิม ช้อป ใช้”
ทั้ง 3 เฟส รัฐบาลได้มอบหมายให้
ธนาคารกรุงไทยซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจในกำกับ
ของกระทรวงการคลังนำเทคโนโลยีกระเป๋า
เงินอิเล็กทรอนิกส์ (e - Wallet) มาใช้ ถือเป็น
การช่วยภาครัฐประหยัดงบประมาณในการ
พัฒนาเทคโนโลยีดังกล่าวเนื่องจากเป็น
นวัตกรรมที่ธนาคารมีอยู่แล้ว ทั้งนี้ e - Wallet
ถูกนำมาใช้ด้วยโมเดล Freemium และ
Cashback เพื่อดึงดูดผู้ซื้อและผู้ขายหรือ
ผู้ประกอบการให้ใช้แพลตฟอร์มชำระเงิน
ออนไลน์ เพื่อผลักดันไปสู่ “สังคมไร้เงินสด”
(Cashless Society) ลดค่าใช้จ่ายในการพิมพ์
ธนบัตร การผลิตเหรียญกษาปณ์ในอนาคต
และช่วยเพิ่มความโปร่งใสของการใช้จ่ายเงิน
เนื่องจากสามารถตรวจสอบเส้นทางการใช้เงิน
ได้ง่ายกว่าการใช้เงินสด (Garcia-Swartz, D.
D., Hahn, R. W., & Layne-Farrar, A., 2006)
รวมถึงเป็นการวางรากฐานของคลังข้อมูล (Big
Data) แม้ในระหว่างดำเนินการโครงการจะมี
ปัญหาและอุปสรรคแต่รัฐบาลก็ได้พยายาม
แก้ปัญหาเหล่านั้น เช่น ขยายแบนด์วิดท์เพื่อ
รองรับการเข้าใช้งานระบบของประชาชน ช่วย
อำนวยความสะดวกและแนะนำขั้นตอนการ
ลงทะเบียนแก่ผู้สูงอายุ เป็นต้น

3. หลักการตอบสนอง (Responsiveness)

กล่าวได้ว่าการ
ดำเนินงานตามมาตรการ “ชิม ช้อป ใช้”
สามารถดำเนินการได้สำเร็จภายในระยะเวลา
ที่กำหนด และสร้างความเชื่อมั่น ความ
ไว้วางใจให้แก่ผู้ใช้งาน Application เป้าตั้งค์

ซึ่งมีความน่าเชื่อถือ สะดวก และปลอดภัย รวมถึงตอบสนองตามความคาดหวัง ความต้องการของประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ และธุรกิจ สถานประกอบการต่างๆ ช่วยหนุน GDP ราว 0.02% ในปี 2562 (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2562ข) กระทั่งกระทรวงการคลังต้องขยายระยะเวลาการดำเนินมาตรการออกไปอีก

4. หลักการรับผิดชอบ (Accountability) เป้าหมายทางเศรษฐกิจมหภาคของนโยบายการคลัง เนื่องจากรัฐบาลมีหน้าที่ในการกำหนดทิศทางของเศรษฐกิจภายในประเทศเมื่อเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจ รัฐบาลจึงจำเป็นต้องแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยออกมาตรการส่งเสริมการบริโภคและการท่องเที่ยวในประเทศ ผ่านมาตรการ “ชิม ช้อป ใช้” จากผลสำรวจของประชาชนเรื่อง “ชิมช้อปใช้เฟส 2.....ถูกใจหรือไม่” (นิด้าโพล, 2562) ในหัวข้อความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินโครงการ “ชิม ช้อป ใช้” พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 40.36 ระบุว่าปรับปรุงโครงการให้ดีขึ้น เช่น ปรับปรุงระบบและขั้นตอนการลงทะเบียนให้ง่ายขึ้น ผู้สูงอายุก็สามารถทำเองได้ด้วยตนเอง หรือมีการลงทะเบียนที่ธนาคารกรุงไทย มีช่วงเวลาในการลงทะเบียนที่ชัดเจน ให้สิทธิกับทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ใช้สิทธิได้ทุกที่ และอยากให้เพิ่มวงเงิน เพิ่มร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการ **ซึ่งเมื่อมีการดำเนินมาตรการเฟส 3 รัฐบาลได้เปิดรอบพิเศษสำหรับผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 5 แสนคนเพื่อลงทะเบียนเข้าร่วมซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีการสนองต่อเสียงสะท้อนของประชาชน**

5. หลักความโปร่งใส (Transparency) รัฐบาลดำเนินมาตรการ “ชิม ช้อป ใช้” ตาม

หลักการออกแบบมาตรการชุดเศรษฐกิจ คือ 1) ต้องแก้ตรงจุด 2) มีความรวดเร็วทันการณ์ 3) เป็นมาตรการชั่วคราว และ 4) ดำเนินการด้วยความโปร่งใส และมีประสิทธิภาพ โดยรัฐบาลได้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์มาตรการชี้แจงกระบวนการอย่างเปิดเผยผ่านสื่อ และช่องทางต่างๆ ทำให้ประชาชนรับรู้ เข้าถึงข้อมูล และลงทะเบียนเข้าร่วมได้อย่างเสรีผ่านเว็บไซต์ www.ชิมช้อปใช้.com และใช้บริการ Application เป้าต๋งค์ ในการซื้อ - ขายสินค้าและบริการ สามารถตรวจสอบเส้นทางการเงินได้ แม้ในระหว่างการดำเนินมาตรการจะมีผู้ทำผิดหลักเกณฑ์แต่ก็เป็นส่วนน้อย มีการตักเตือน แต่หากเกินขอบเขตก็มีมาตรการจัดการ ได้แก่ การระงับสิทธิ เพิกถอนสิทธิ และดำเนินการตามกฎหมาย แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลพยายามใช้หลักความโปร่งใสในการดำเนินมาตรการ และมีการตรวจสอบทั้งทางด้านเทคโนโลยี พิสูจน์ตัวตน มีมาตรการจัดการทั้งทางกฎหมายกับบุคคลที่กระทำผิด

6. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) มีการดึงหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนเข้ามาร่วมโครงการ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กรมบัญชีกลาง กรมการปกครอง ธนาคารกรุงไทย ผู้ค้าปลีก ค้าส่ง ห้างสรรพสินค้า และประชาชน ฯลฯ แม้ภาคประชาชนจะไม่ได้ร่วมคิดโครงการตั้งแต่ต้นก็ตาม แต่ก็ได้ร่วมเรียนรู้และแสดงทัศนคติต่อการดำเนินโครงการเพื่อให้รัฐปรับปรุงและพัฒนาโครงการต่อไป

7. หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) จากข้อมูลเชิงประจักษ์ของมาตรการ “ชิม ช้อป ใช้” แสดงให้เห็นว่า

เป็นนโยบายที่คิดโดยส่วนกลาง ไม่ได้เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายจากภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม แม้ว่ามาตรการจะประสบความสำเร็จแต่ความท้าทายที่ต้องทำในอนาคตคือเน้นการมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่ายอื่น ๆ ในการกำหนดและขับเคลื่อนนโยบายแบบมีส่วนร่วม รวมถึงการกระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ ประสานงาน และช่วยอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่สนใจเข้าร่วมแต่ไม่สามารถเข้าถึงระบบสารสนเทศยุคได้ เช่น เครือข่ายอินเทอร์เน็ต

8. หลักนิติธรรม (Rule of Law)

รัฐบาลได้ดำเนินการตามหลักนิติธรรม มีการตั้งคณะกรรมการ ด้านกฎหมายตรวจสอบร้านค้า กรณีพบความผิดปกติจากการรับชำระเงินให้ดำเนินการระงับการจ่ายเงิน และตรวจสอบการทำธุรกรรมที่ผิดปกติ โดยระหว่างดำเนินการพบผู้ทำผิดหลักเกณฑ์ ซึ่งได้มีการตักเตือน และดำเนินการตามกฎหมาย สาเหตุส่วนหนึ่งของการทำผิดหลักเกณฑ์เนื่องจากประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจ และรู้ไม่เท่าทันเทคโนโลยี ดังนั้นจึงเป็นข้อเสนอต่อรัฐบาลที่ต้องมีการสื่อสารและสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง

9. หลักความเสมอภาค (Equity)

ประเด็นความเสมอภาคของมาตรการ “ชิม ช้อป ใช้” ถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากเนื่องจาก (1) ประชาชนมีสิทธิเข้าร่วมโครงการทั้ง 3 เฟส จำนวน 12 ล้านคน โดยที่ ผู้ลงทะเบียนในเฟส 1 สามารถลงทะเบียนเฟส 2 ได้ ดังนั้นอาจส่งผลให้มีผู้เข้าร่วมโครงการที่แท้จริงน้อยกว่า 12 ล้านคน จากประชากรทั้งหมดประมาณ 66 ล้านคน (2) ผู้รับสิทธิเข้าร่วมโครงการไม่

กระจายไปถึงประชาชนฐานรากที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลจริง ๆ เนื่องจากบุคคลกลุ่มนี้ไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้ (Digital Divide) ขณะที่ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการบางส่วนก็มีการจ้างวานให้ผู้อื่นสมัครเข้าร่วมใช้สิทธิซึ่งสุ่มเสี่ยงต่อการโจรกรรมข้อมูลส่วนบุคคลและเป็นช่องทางในการหาผลประโยชน์ของคนบางกลุ่ม ในด้านของผู้ประกอบการหรือร้านค้า รัฐบาลได้ออกมาตรการจำกัดสิทธิกับร้านค้าปลีกใหญ่ ๆ ด้วยการกำหนดว่าหนึ่งเลขผู้เสียภาษีจะเลือกรับสิทธิได้เพียงจังหวัดเดียว และเปิดรับได้ไม่เกิน 20 จุดชำระเงินซึ่งกลุ่มร้านค้าขนาดกลางหรือขนาดใหญ่อาจได้รับประโยชน์มากกว่าร้านค้าเล็กๆ เหล่านี้จึงนำมาซึ่งความไม่เสมอภาค อย่างไรก็ตามในมุมมองของประชาชนที่ลงทะเบียนเข้าร่วมสำเร็จ ทุกคนสามารถใช้สิทธิได้อย่างเท่าเทียมกัน ไม่ถูกจำกัดสิทธิตามเพศสภาพ สภาพทางกายหรือสุขภาพ ฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคม ฯลฯ เป็นไปตามหลักความเสมอภาค

10. หลักมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented)

มาตรการส่งเสริมการบริโภคภายในประเทศ “ชิม ช้อป ใช้” เป็นโครงการที่รัฐบาลกระตุ้นเศรษฐกิจผ่านการบริโภคภายในประเทศอย่างต่อเนื่อง เป็นการลงฉันทามติในระดับคณะรัฐมนตรี โดยการเสนอความเห็นผ่านกระทรวงการคลัง เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2562 ความท้าทายในอนาคตสำหรับนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจลักษณะนี้อาจต้องทำการสอบถามความเห็นหรือข้อตกลงร่วมในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง เช่น กลุ่มสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยว กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม ร้านอาหาร

กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีก ค้าส่ง เพื่อให้สอดคล้องกับธุรกิจที่ต้องการส่งเสริมและกระจายรายได้อย่างแท้จริง

บทสรุป

การกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เป็นหลักสำคัญในการดำเนินงานของภาครัฐ ดังนั้นมาตรการส่งเสริมการบริโภคและการท่องเที่ยวในประเทศของภาครัฐผ่านมาตรการ “ชิม ช้อป ใช้” จึงควรมีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับหลักการดังกล่าวอย่างครอบคลุมจากการศึกษาและทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่ามาตรการ “ชิม ช้อป ใช้” มีการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในบางส่วน กล่าวคือ มีการดำเนินงานตามทิศทางยุทธศาสตร์ของรัฐในการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศ และมีการพัฒนาปรับปรุงโครงการอย่างต่อเนื่อง เห็นได้จากการดำเนินโครงการในเฟส 2 และ 3 รวมถึงเป็นไปตามหลักประสิทธิผล (Effectiveness) มีการให้บริการผ่าน Application “เป่าตัง” และ Application “ถุงเงิน” ซึ่งเป็นบริการของธนาคารกรุงไทยจึงมีความน่าเชื่อถือ สะดวก รวดเร็ว สามารถสร้างความเชื่อมั่นและ ความไว้วางใจแก่ผู้ใช้บริการ ตามหลักการตอบสนอง (Responsiveness) สอดคล้องต่อความคาดหวังของสาธารณะ รวมทั้งการแสดงถึงความสำนึกในการรับผิดชอบต่อปัญหาสาธารณะ ในการพยายามกระตุ้นเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเพื่อกระจายรายได้ ตามหลักการรับผิดชอบ (Accountability) การดำเนินงานมีการชี้แจงกระบวนการอย่างเปิดเผยผ่านสื่อช่องทางต่างๆ ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและใช้

บริการได้อย่างเสรีผ่านเว็บไซต์ www.ชิมช้อปใช้.com และ Application “เป่าตัง” เพื่อซื้อสินค้าและบริการ และผู้ประกอบการรับชำระเงินด้วย Application “ถุงเงิน” เป็นการผลักดันสู่สังคมไร้เงินสด (Cashless Society) ซึ่งจะนำไปสู่การลดค่าใช้จ่ายในการพิมพ์ธนบัตรในอนาคต เพิ่มความโปร่งใสเนื่องจากสามารถตรวจสอบเส้นทางการใช้เงินได้ง่ายกว่าการใช้เงินสด เป็นไปตามหลักความโปร่งใส (Transparency) การลงทะเบียนใช้สิทธิมีเงื่อนไขคือต้องเป็นผู้สัญชาติไทย มีบัตรประจำตัวประชาชน มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ณ วันที่ลงทะเบียน และมีโทรศัพท์มือถือ Smart Phone ที่สามารถเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ต และอีเมล เนื่องจากการเป็นการทำธุรกรรมทางการเงินแบบออนไลน์โดยประชาชนทุกคนที่ลงทะเบียนสามารถใช้สิทธิได้อย่างเท่าเทียมกัน ไม่ถูกจำกัดสิทธิตามเพศสภาพ ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม หน้าที่การงาน ศาสนา การศึกษา หรือความแตกต่างอื่นใดตามหลักความเสมอภาค (Equity)

อย่างไรก็ตามรัฐบาลต้องเผชิญกับความท้าทายจากมาตรการชิม ช้อป ใช้ เพื่อให้การดำเนินงาน เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลอย่างสมบูรณ์ สอดคล้องและครอบคลุม ได้แก่หลักประสิทธิผล (Effectiveness) เนื่องจากโครงการไม่มี การระบุเงื่อนไขกลุ่มผู้มีสิทธิเข้าร่วมโครงการที่ชัดเจน จึงเสมือนเป็นการหาเงินอย่างไร้เป้าหมาย จึงยากแก่การติดตามประเมินผลว่าบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายหรือไม่ อีกทั้งเป้าประสงค์ที่สำคัญของโครงการนอกจากการกระตุ้นเศรษฐกิจ

แล้ว ผลพลอยได้ของรัฐบาลคือฐานข้อมูล (Big Data) ของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการซึ่งสามารถนำไปวิเคราะห์และต่อยอดเพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป แต่ทั้งนี้การดำเนินโครงการที่ผ่านมา ยังไม่สามารถกระจายสู่ประชาชนได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมด้วยข้อจำกัดหลายประการ เช่น การใช้สิทธิและการใช้จ่ายแบบไร้เงินสด (Cashless) ที่ผู้ใช้ต้องมีอุปกรณ์ Smart Phone และอินเทอร์เน็ต ดังนั้นจึงทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการจำกัดอยู่แค่บางกลุ่มที่มีความสามารถในการใช้และเข้าถึงอุปกรณ์ Smart Phone และอินเทอร์เน็ต ซึ่งไม่เอื้ออำนวยต่อกลุ่มผู้มีรายได้น้อยอย่างทั่วถึง

โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการทุพพลภาพ สิ่งเหล่านี้อาจเป็นการตอกย้ำเรื่องความเหลื่อมล้ำ ความไม่เท่าเทียมในสังคม และไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนที่แตกต่างกัน จึงอาจไม่สอดคล้องกับหลักการตอบสนอง (Responsiveness) และหลักความเสมอภาค (Equity) และยากต่อการประเมินภาพรวมของมาตรการว่าคุ้มค่าต่อการลงทุนหรือไม่ รวมถึงอาจไม่สามารถบ่งชี้ให้เห็นถึงประโยชน์สูงสุดที่ประชาชนจะได้รับอย่างแท้จริงตามหลักประสิทธิภาพ (Efficiency)

ภาพที่ 1 หลักธรรมาภิบาล 10 ประการ

สุดท้ายแล้วเมื่อพิจารณาในภาพรวมจะเห็นว่ามาตรการชิม ช้อป ใช้ เป็นมาตรการของรัฐบาลซึ่งมุ่งเป้าประสงค์ไปที่ผลลัพธ์ในระยะเวลานั้นๆ จึงอาจทำให้การดำเนินโครงการในภาพรวมไม่สอดคล้องตามเจตนารมณ์ตามหลักธรรมาภิบาลอย่างแท้จริง จากภาพที่ 1 หลักธรรมาภิบาล 10 ประการจึง

ควรถูกนำมาพิจารณาเพื่อใช้เป็นพื้นฐานใน 3 ขั้นตอนหลักๆ ได้แก่ การออกแบบนโยบายหรือมาตรการต่างๆ ของรัฐบาลตลอดจนขั้นตอนการดำเนินงาน กระทั่งการติดตามประเมินผลซึ่งหากรัฐบาลนำบทเรียนจากแนวคิดธรรมาภิบาลการเงินการคลัง ผ่านมาตรการส่งเสริมการบริโภคและการท่องเที่ยว

ในประเทศของภาครัฐ จากการดำเนิน นำนามาซึ่งกำหนดนโยบายสาธารณะที่สามารถ
มาตรการ “ชิม ช้อป ใช้” และนำไปปรับปรุง ตอบสนองความต้องการของประชาชนและ
แก้ไขให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลก็จะ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลอย่างแท้จริง

แหล่งอ้างอิง

- กระทรวงการคลัง. (2562). รายงานประจำปีกระทรวงการคลัง ปีงบประมาณ 2562. สืบค้น 30 ตุลาคม 2563, จาก <https://www.mof.go.th/th/ebooks/viewfile/24a1023905b7acd4b064765cde5a79eae2a638b9483236cfd1/th>
- กระทรวงการคลัง. (2563). มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ ปี 2562. สืบค้น 30 ตุลาคม 2563, จาก https://www.mof.go.th/th/view/attachment/file/3133393030/230819%20ก.คลัง%20%2342_HP_มติชน.pdf
- กองสารนิเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. (2563). ข้อมูลข่าวสารเพื่อสร้างการรับรู้สู่ชุมชน. สืบค้น 29 ตุลาคม 2563, จาก <http://www.pr.moi.go.th/documents/2562/CitizenKnowledge27-2562.pdf>
- ชิดชนก อันโนนจารย์. (2563). รายงานการวิเคราะห์แนวโน้มเศรษฐกิจภูมิภาคเอเชีย พ.ศ. 2563 : *Asian Development Outlook 2020*. สืบค้น 3 พฤศจิกายน 2563, จาก <https://www.adb.org/sites/default/files/related/175166/ADO%202020%20Thailand%20Country%20Chapter%20%28Translation%29.pdf>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2562). รายงานนโยบายการเงิน ฉบับเดือนกันยายน 2562. สืบค้นเมื่อ 3 พฤศจิกายน 2563, จาก <https://www.bot.or.th/Thai/PressandSpeeches/Press/2019/Pages/n5662.aspx>
- นิด้าโพล. (2562). ชิมช้อปใช้เฟส 2...ถูกใจหรือไม่. สืบค้น 3 พฤศจิกายน 2563, จาก https://nidapoll.nida.ac.th/survey_detail?survey_id=68
- ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. (2549). การป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในหน่วยงานระดับกรมหรือเทียบเท่า ด้วยเทคนิคการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (รายงานผลการวิจัย). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2562). อุดม แจ่มท่งบฯ ปี 63 โว ชิมช้อป ใช้ กระตุ้นเศรษฐกิจได้จริง. สืบค้น 1 พฤศจิกายน 2563, จาก <https://mgronline.com/politics/detail/9620000100188>
- เยวานุช วิทยาภรณ์. (2562). วินัยการเงิน การคลัง. สืบค้น 3 พฤศจิกายน 2563, จาก http://www.stabundamrong.go.th/web/book/62/b1_62.pdf

- ลารณ แสงสนิท. (2562). ชิม ซ้อป ใช้ เฟส 1 – 3 ผลตอบรับดีต่อเนื่อง. *กรุงเทพธุรกิจ*. สืบค้น 1 พฤศจิกายน 2563, จาก https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/856489?utm_source=category&utm_medium=internal_referral&utm_campaign=economic.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2562ก). ชิม ซ้อป ใช้ เฟส 1 ลดภาระค่าครองชีพ?. สืบค้น 30 ตุลาคม 2563, จาก <https://kasikornresearch.com/th/analysis/k-social-media/Pages/FB-shimshop-11-10-2019-1.aspx>
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2562ข). ชิม ซ้อป ใช้ เฟส 2 ช่วยประคองการบริโภคในประเทศ. สืบค้น 30 ตุลาคม 2563, จาก <https://kasikornresearch.com/th/analysis/k-social-media/Pages/FB-Shim2-28-10-19.aspx>
- สัญญา เคนาภูมิ และ วัชรารณณ์ จันทะนุกุล. (2559). การจัดการการคลังภาครัฐ. *วารสารคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 1(2), 173-199.
- สุรพันธ์ อีรส์จจันนท์. (2563). การศึกษาการดำเนินนโยบายโครงการ ชิม ซ้อป ใช้ ในประเทศไทย. *วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์*, 6(2), 213-227.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). *คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Rating)*. กรุงเทพฯ: พรินซ์ โพร.
- สุนทร ราชวงศ์ศึก. (2533). *ทฤษฎี และนโยบายการคลัง Fiscal Theory and Policy* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Argy, F. (2001). Structural Fiscal Targeting and Good Governance. Retrieved November 3, 2020, from <http://library.bsl.org.au/jspui/bitstream/123456789/374/1/structural.pdf>
- Garcia-Swartz, D. D., Hahn, R. W., & Layne-Farrar, A. (2006). The Move Toward a Cashless Society: A Closer Look at Payment Instrument Economics. *Review of Network Economics*, 5(2), 175-198.
- World Bank. (1992). *Governance and Development*. Washington D.C.: The World Bank.